

POSTANOWIENIE

Dnia 29 stycznia 2008 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Zbigniew Kwaśniewski

po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Cywilnej w dniu 29 stycznia 2008 r.,
skargi A. Ł. i K. Ł.

o stwierdzenie niezgodności z prawem prawomocnego postanowienia Sądu
Okręgowego w Ł. z dnia 30 sierpnia 2007 r., sygn. akt III Ca (...),

wydanego w sprawie z powództwa A. Ł. i K. Ł.

współwłaścicieli Z.P.H.U. „G(...)” Spółki Cywilnej w Ł.

przeciwko Miastu Ł. - Prezydentowi Miasta Ł.

o zapłatę,

odrzuca skargę.

Uzasadnienie

Postanowieniem z dnia 30 sierpnia 2007 r. [(sygn. akt III Ca (...)] Sąd Okręgowy w Ł. odrzucił apelację powodów wniesioną od wyroku Sądu Rejonowego w Ł. z dnia 13 kwietnia 2007 r. [sygn. akt I C (...)]. Sąd drugiej instancji stwierdził, że złożony wraz z apelacją wniosek powodów o zwolnienie od kosztów sądowych został zwrócony zarządzeniem Przewodniczącego Wydziału, a ponowny wniosek powodów w tym przedmiocie z załączonym już do niego oświadczeniem majątkowym Sąd Rejonowy oddalił postanowieniem z dnia 26 czerwca 2007 r. W tym samym dniu powodowie uiścili pozostałą część opłaty sądowej od apelacji w kwocie 1995 zł.

Uzasadniając odrzucenie apelacji na podstawie art. 373 k.p.c. Sąd Okręgowy stwierdził, że od apelacji wniesionej 28 maja 2007 r. nie została uiszczona stosunkowa opłata sądowa w należytym wysokości, a na skutek zwrotu, a następnie oddalenia

kolejnego wniosku o zwolnienie od kosztów sądowych zachodziła podstawa do odrzucenia apelacji.

Powodowie wnieśli skargę o stwierdzenie niezgodności z prawem postanowienia odrzucającego apelację powołując się na naruszenie przepisów postępowania, a mianowicie art. 130 § 1 k.p.c., art. 370 k.p.c. i art. 373 k.p.c. przez zastosowanie nieistniejących rygorów procesowych i bezzasadne odrzucenie apelacji wniesionej w ustawowym terminie.

Skarżący wskazali na niemożność wzruszenia kwestionowanego skargą postanowienia w drodze środków prawnych oraz powołali się na poniesienie szkody wywołanej tym postanowieniem w kwocie 2400 zł, obejmującej zwrócone pozwanemu przez powoda koszty postępowania. Nadto powodowie uznali za szkodę wcześniejsze pozbawienie ich możliwości dysponowania własnymi środkami pieniężnymi wskutek wydania zaskarżonego postanowienia, a nadto nieuzyskanie dochodzonej przez powodów kwoty 40.487,60 zł oraz krzywdę wynikającą z naruszenia dóbr osobistych wskutek pozbawienia ich konstytucyjnego prawa rozpoznania sprawy w dwuinstancyjnym postępowaniu.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje.

Skarga powodów podlegała odrzuceniu, ponieważ nie spełnia wymogu określonego w art. 424⁵ § 1 pkt. 4 k.p.c.

W rozpoznawanej sprawie istotne jest to, iż kwestionowane postanowienie zamknęło powodom tylko możliwość kontroli instancyjnej (apelacyjnej) wyroku Sądu I instancji. W konsekwencji istnieje wyrok Sądu Rejonowego z dnia 13 kwietnia 2007 r. [(sygn. akt I C (...)], korzystający z waloru prawomocności i powagi rzeczy osądzonej (art. 365 i 366 k.p.c.). Nie został on zakwestionowany również w tej skardze, zatem nie może podlegać jakiegokolwiek weryfikacji w postępowaniu wszczętym wniesieniem tej skargi. Jego istnienie oznacza, że przegrywająca merytorycznie spór strona powodowa obowiązana jest ponieść na rzecz strony przeciwnej koszty procesu (art. 98 k.p.c.). Ta konstatacja ma zasadnicze znaczenie, ponieważ przedstawioną w skardze szkodą są m.in. koszty postępowania sądowego zasądzone i zapłacone na rzecz przeciwnika procesowego.

Zasądzone przez Sąd Rejonowy koszty postępowania sądowego oznaczają wydatek obciążający stronę pozwaną, ale wydatek akcesoryjny, uzależniony od wyniku sporu (art. 98 k.p.c.). Merytoryczny wynik procesu, uwidoczony w prawomocnym wyroku Sądu Rejonowego jest jednak dla strony skarżącej w całości niekorzystny. W

sferze orzekania o kosztach procesu obowiązują dwie podstawowe zasady: unifikacji oraz odpowiedzialności za wynik sporu (art. 98 § 1 i 108 § 1 k.p.c.), nakazujące orzeczenie o nich w sposób całościowy, uzależniony od rezultatu procesu (unormowanie z art. 101 i 103 k.p.c. ma charakter wyjątkowy, nie dotyczący rozpoznawanej skargi),

Uznaniu wydatkowanych przez stronę skarżącą kosztów procesu za szkodę (art. 424¹ § 1 k.p.c.) sprzeciwiają się też materialnoprawne przepisy odszkodowawcze, dotyczące związku przyczynowego między zdarzeniem sprawczym a poniesionym uszczerbkiem majątkowym (art. 361 k.c.). W granicach tego związku należy ocenić stan rzeczy, który by istniał przy niewydaniu przez Sąd Okręgowy w Ł. postanowienia odrzucającego apelację. Nastąpiłaby wówczas merytoryczna ocena wniesionej apelacji, obejmująca również orzeczenie w przedmiocie kosztów procesu całego postępowania sądowego. Tak więc weryfikacja prawidłowości orzeczenia o wszystkich kosztach procesu mogłaby być dokonana wyłącznie w wyroku Sądu II instancji wydanym po merytorycznym rozpoznaniu apelacji.

Strona skarżąca – w następstwie procesowego ukształtowania zakresu swojej skargi – została pozbawiona możliwości dowodzenia, że wynik postępowania odwoławczego byłby dla niej korzystny. Również Sąd Najwyższy nie ma kognicji do zastępowania sądu drugiej instancji i rozstrzygania, jakiej treści orzeczenie odwoławcze powinno zapaść w następstwie rozpoznania nieodrzuconej apelacji (por. orzeczenie Sądu Najwyższego z dnia 26 kwietnia 2006 r., V CNP 79/05, niepubl.). Tym samym nie można uznać za uprawdopodobnienie szkody spowodowanej wydaniem zaskarżonego skargą postanowienia kwoty 40.487,60 zł dochodzonej przez powodów w sprawie zakończonej prawomocnym wyrokiem Sądu Rejonowego [sygn. akt I C (...)].

Trudno też uznać za uprawdopodobnienie wyrządzonej zaskarżonym orzeczeniem szkody stwierdzenie powodów o pozbawieniu ich możliwości dłuższego dysponowania własnymi środkami pieniężnymi, a to skutek „przyśpieszenia” poniesienia przez skarżących kosztów postępowania w następstwie wydania zaskarżonego postanowienia. Twierdzenie takie nie zostało nawet poparte wskazaniem na jakikolwiek rozmiar tak rozumianej nader hipotetycznie szkody.

Zaskarżając jedynie postanowienie o odrzuceniu apelacji strona skarżąca nie uprawdopodobniła, gdyż nie mogła uprawdopodobnić, powstania szkody w wyniku poniesienia wskazanych kosztów procesu (art. 424⁵ § 1 pkt 4 k.p.c.), dlatego należało skargę odrzucić (art. 424⁸ § 1 k.p.c.).

Podłożem powyższej skargi było bezzasadne uniemożliwienie kontroli instancyjnej (apelacyjnej) wyroku sądu pierwszej instancji. Weryfikacja niezgodności z prawem tego wyroku w trybie skargi z art. 424¹ k.p.c. jest jednak możliwa. Należy bowiem uznać, że niezgodne z prawem zamknięcie drogi do instancji odwoławczej, będące naruszeniem uprawnień chronionych przepisami konstytucyjnymi (art. 78 Konst.), uprawnia stronę do złożenia skargi od prawomocnego orzeczenia sądu pierwszej instancji (art. 424¹ § 2 k.p.c.). Przesłanki bezprawności orzeczenia formalnego uniemożliwiającego kontrolę apelacyjną orzeczenia pierwszoinstancyjnego podlegają ocenie przy rozpoznaniu skargi na to ostatnio wymienione orzeczenie, na równi z innymi przesłankami przewidzianymi w tym przepisie (postanowienie SN z dnia 4 lipca 2006 r., V CNP 86/06, OSNC 2007, nr 3, poz. 47).